
ВПЛИВ СТРОКІВ СІВБИ ТА НОРМИ ВИСІВУ НАСІННЯ НА ВРОЖАЙНІСТЬ СОЇ

Якушенко М.С.

м. Полтава, Україна

Найважливіша перевага сої порівняно з іншими зернобобовими культурами полягає в тому, що вона містить в середньому 40% білку і 20% рослинної олії високої якості та інших поживних речовин [4]. Соевий білок досить збалансований за амінокислотами, які необхідні для життя людини і тварин. Він відноситься до числа добре засвоюваних, високопоживних і близький за амінокислотним складом до тваринних білків. У світовій економіці спостерігається тенденція зростання використання рослинного соєвого білку, який має низьку вартість, високу харчову та кормову якість [2].

У зв'язку із зростаючим попитом на білкові джерела, в Україні доцільно перебудувати структуру посівів сільськогосподарських культур в напрямку розширення посівів сої, яка здатна вирішити проблему білка і при цьому підвищити родючість ґрунту, покращити його азотний баланс [3].

Актуальність теми полягає в тому, що відносно невисока урожайність зерна у виробничих посівах зони Лісостепу при високому потенціалі сучасних вітчизняних сортів сої (4–4,5 т/га і більше) свідчить про недостатню вивченість особливостей росту і розвитку рослин, формування фотосинтетичних параметрів посівів, впливу строків сівби та норм висіву насіння на урожай і його якість [5]. Тому, поряд із збільшенням площ посіву для вирощування сої, важливого значення набуває наукове обґрунтування і розробка елементів технології вирощування сортів цієї культури, які повинні забезпечувати підвищення рівня врожаю та якості зерна в умовах Лісостепу України [1].

Метою наших досліджень було вивчити та проаналізувати зміну тривалості періоду вегетації та врожайності сої залежно від строків сівби та норми висіву насіння.

Для досягнення поставленої мети передбачалося вирішити такі завдання:

- встановити вплив строків сівби та норми висіву насіння на тривалість періоду вегетації сої, залежно від погодних умов року;
- визначити рівень урожайності сої залежно від строків сівби, норми висіву

насіння та погодних умов року;

- проаналізувати економічну ефективність пропонованих елементів технології вирощування сої.

Дослідження проводились упродовж 2018–2020 років у виробничих умовах. Технологія вирощування сої була загальноприйнята для зони Лісостепу відрізнялась тільки за факторами, які вивчались в досліді, в залежності від варіанту.

Схема досліду мала 9 варіантів. В досліді вивчали вплив двох факторів: строків сівби та норми висіву насіння. За варіантами досліду сою сіяли в перший строк – 23 квітня, другий строк 3 травня та третій строк 13 травня. Норми висіву насіння сої за варіантами були 600 тис./га, 700 тис./га та 800 тис./га. Дослід було закладено в трьох повторностях.

Отже, за результатами досліджень було зафіксовано, що в 2018 році тривалість вегетаційного періоду змінювалась тільки в залежності від строків сівби, а норми висіву на цей показник майже не впливали. Перенесення строків сівби на першу декаду травня впливало на скорочення вегетаційного періоду рослин сої на 2 дні, а сівба культури в другій декаді травня вплинула на зменшення цього показника на 7 днів.

В 2019 році також сівба сої в більш пізні строки сприяла скороченню вегетаційного періоду на 5 днів. Норми висіву майже не впливали на цей показник, тільки за умови раннього строку сівби було зафіксовано дещо швидше дозрівання культури із застосуванням вищої норми висіву.

За фенологічними спостереженнями 2020 року рослини сої швидше досягали за умови сівби культури в третій декаді травня, норми висіву також впливали на тривалість вегетаційного періоду. Ріст та розвиток рослин швидше проходив в загущених посівах.

Тривалість вегетаційного періоду на 7 днів скорочується за умови сівби сої в другій декаді травня. Норми висіву майже не впливали на цей показник. Тільки підвищена норма до 800 тис.насінин/га сприяла дещо швидшому досягання культури.

Найвищий показник урожайності сої в 2018 році отримано за умови сівби культури в першій декаді травня, норми висіву на врожайність сої не суттєво впливали.

В 2019 році збільшення урожайності було відмічено в умовах пізньої сівби культури з підвищеними нормами висіву.

Результати досліджень 2020 року свідчать, що перенесення сівби сої на другу декаду травня суттєво впливало на збільшення урожайності культури.

Найвищий показник середньої врожайності за три роки було отримано за сівби сої сорту Симфонія в другій декаді травня з нормою висіву насіння 700 тис./насінин/га.

Також слід зазначити, що найбільше на ріст та розвиток рослин сої впливали погодні умови року. Тривалість вегетаційного періоду значно скоротився в умовах посушливого 2020 року та врожайність культури мала найнижчі показники по всіх варіантах дослідів у порівнянні до 2018 та 2019 років, коли погодні умови були більш сприятливі для вирощування сої.

Отже, вирощування сої скоростиглих сортів в посушливі роки краще проводити в першій декаді травня з нормою висіву насіння 600 тис./га. А в роки з більш сприятливими погодними умовами краще сіяти сою в другій декаді травня з нормою висіву насіння 700 тис./га.

Бібліографічний список

1. МІЛЕНКО, О.Н.. Оптимізація норми висіву насіння сої залежно від групи стиглості сорту для умов Центрального Лісостепу України. Наукові доповіді НУБіП України, [S.l.], п. 4 (61), лип. 2016. ISSN 2223-1609. Доступно за адресою: <<http://journals.nubip.edu.ua/index.php/Dopovidi/article/view/6964>>. Дата доступу: 14 гру. 2020 doi:<http://dx.doi.org/10.31548/dopovidi2016.04.009>.
2. Миленко О.Г. Продуктивность агрофитоценоза сои в зависимости от сорта, норм высева семян и способов ухода за посевами. Известия ТСХА, выпуск 1, 2019. С. 170–181. doi.org/10.34677/0021-342X-2019-1-170-181.
3. Міленко О. Г. Зміна тривалості періоду вегетації та фаз росту і розвитку рослин сої залежно від умов вирощування. Вісник Полтавської державної аграрної академії, 2015. № 1–2. С. 165–171.
4. Міленко О. Г. Урожайність сої залежно від сорту, норм висіву насіння та способів догляду за посівами. Збірник наукових праць. Агробіологія. 2015. № 1. С. 85–88.
5. Міленко О. Г. Формування фотосинтетичного апарату сої залежно від сорту, норм висіву насіння та способів догляду за посівами. Таврійський науковий вісник, 2015. Випуск 91. С. 49–55.